

Nr 515

Av herr **Widén m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 85, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 8 juni 1951 (nr 457) om särskilt bidrag till producent av svensk film, så ock om fortsatt giltighet av samma förordning, m. m.

Genom beslut av 1951 års riksdag infördes ett särskilt ekonomiskt stöd till produktionen av svensk film. Stödet utgår t. o. m. 30 juni 1955 och till ett belopp som svarar mot 20 procent av statens andel av nöjesskatteintäkterna för bidragsberättigad film. I proposition nr 85 till innevarande riksdag föreslår Kungl. Maj:t att detta ekonomiska stöd skall med viss justering fortsätta för ytterligare en fyraårsperiod.

Som visats i såväl den utredning som föregick 1951 års beslut som den särskilda undersökning som föregått den nu förevarande propositionen arbetar den svenska filmproduktionen under pressande ekonomiska förhållanden. Det genomsnittliga underskottet för framställning av en svensk film redovisas i propositionen till ca 150 000 kronor avseende spelåret 1952—1953. Enligt vår mening finnes emellertid förutsättningar att även utan statlig subvention förbättra filmproduktionens ekonomi.

Kostnaderna för produktionsstödet beräknas till ca 2 760 000 kronor per budgetår. Synnerligen starka skäl måste förebringas för att ett belopp av denna icke obetydliga storlek skall ställas till förfogande för ifrågavarande ändamål av statsmedel. Sådana skäl har enligt vår mening inte anförts.

När produktionsstödet beslutades av 1951 års riksdag betonades det av såväl departementschefen som statsutskottet att stödet var att anse som en temporär understödsform och som "en hjälp till självhjälp". Avsikten var uppenbarligen att genom detta ekonomiska stöd från statens sida ge filmproduktionsföretagen nödigt rådrum att vidtaga erforderliga åtgärder i syfte att skaffa bättre balans i sin ekonomi. Såvitt kan bedömas av det i propositionen redovisade siffermaterialet rörande den svenska filmproduktionens ekonomiska läge under de produktionsår som gått sedan frågan senast behandlades, har några åtgärder i detta syfte — i varje fall av tillräckligt genomgripande och effektiv natur — icke vidtagits. Kostnadsutvecklingen synes i stort sett ha följt de av inflationen förorsakade prisstegringarna. Å andra sidan har vid tre tillfällen biljettpriserna höjts, varvid vid första tillfället — den 9 juli 1951, då en höjning medgavs med 20 öre per biljett — föreskrevs att avgiftshöjningen inte fick leda till någon höjning, räknat i öre per biljett, av tidigare uttagen filmhyra. Denna prishöjning fick alltså inte till någon del komma filmproducenterna

till godo. Vid den tre och en halv månader senare medgivna ytterligare höjningen av biljettpriserna föreskrevs dock att filmhyrorna då skulle få höjas till samma procentuella andel av biljettpriserna som före den 9 juli 1951. Härefter har såväl biljettpriser som filmhyror varit oförändrade bortsett från en obetydlig höjning av vissa biljettpriser från den 15 september 1954. Sammanlagt har det genomsnittliga biografbiljettpriset (brutto) ökat med ca 15 procent sedan tiden före 1951 års höjningar, vilket i realiteten innebär att biobiljettpriset i fast penningvärde är lägre nu än 1950.

Vid bedömandet av frågan om fortsatt statligt stöd åt den svenska filmproduktionen får man icke förbise att biografvärdet, som ofta drives av företag som är nära lierade med producentföretagen, i stort sett är ekonomiskt lönande. Enligt i propositionen redovisade siffror (s. 17) beräknas sålunda det sammanlagda årliga överskottet för vissa stora och medelstora biografier till ca 3,4 milj. kronor. Siffran avser överskottet efter avskrivningar men före avdrag för räntor och företagarlöner samt baseras på publikfrekvensen år 1949—1950. Antalet utlämnade biljetter har därför i de tre största städerna stigit med 8—12 procent. Mot bakgrunden härav måste det betecknas som anmärkningsvärt att det särskilda bidrag till produktionen av svensk film, som ställdes i utsikt från biografägarnas sida före 1951 års riksdagsbeslut, inte annat än till en mindre del har lämnats.

I propositionen framhåller finansministern att den omständigheten, att det kalkylmässiga understödet per inspelad film nu visat sig vara större än då bidragsfrågan prövades för fyra år sedan, kan ge anledning till överväganden om förutsättningar föreligger för en fortsatt bidragsgivning. Vi vill för vår del understryka detta uttalande och anser att erfarenheterna av det lämnade produktionsstödet visar att för att ett ekonomiskt stöd av denna art skall få avsedd effekt bör det — om det över huvud skall utgå — erhålla en annan utformning.

Den normala metoden för ett företag, som råkat i ett läge med bristande balans, är att genom rationalisering och andra liknande åtgärder pressa sina kostnader eller genom prishöjningar för sina produkter eller genom kombinerande åtgärder av nyssnämnda slag sanera sin ekonomi. Dessa vägar är den svenska filmproduktionen enligt vår mening också hänvisad att beträda.

En omedelbar avveckling av det nu utgående produktionsstödet är emellertid knappast tillrädlig i den nuvarande situationen. Vi vill i stället föreslå att stödet avvecklas successivt på det sättet att för budgetåret 1955/56 bidraget skall utgå med 12 procent av de statliga nöjesskatteintäkterna och för budgetåret 1956/57 med 6 procent. Den nuvarande för-

ordningen bör alltså enligt vår mening förlängas två år och gälla till utgången av juni månad 1957 med ändring av bidragets storlek på sätt här angivits. Genom en successiv avveckling av subventionen bör de ifrågavarande företagen på ett bättre sätt än vad nu är fallet föränledas till erforderliga balansskapande åtgärder samtidigt som de erhåller visst rådrum.

Det bidrag som för närvarande utgår tillfaller all svensk film som premiärsatts under den tid förordningen gällt och som överstiger viss längd. Det utgår alltså oberoende av filmens kvalité. Sistnämnda omständighet talar enligt vår mening mot bidraget, även om vi medger, att det synes ställa sig svårt att med den utformning bidraget har göra det beroende av en kvalitetsbedömning. Det bör å andra sidan vara en angelägen uppgift för samhället att stimulera framställningen av konstnärligt och kulturellt högtstående svensk film. Detta kan ske genom ett system med stipendiering eller ekonomisk premiering av sådan film, grundad på en prövning av en för ändamålet utsedd bedömningsnämnd eller jury. Vi vill föreslå att denna fråga upptages till utredning, vilken bör arbeta så att ett beslut från riksdagens sida i saken kan fattas senast år 1957. Denna utredning kan lämpligtvis anknytas till den av 1951 års riksdag begärda utredningen om stöd åt produktionen av kortfilm. Vi utgår från att det sammanlagda stipendiebelopp, som bör ifrågakomma för varje år, inte bör vara alltför obetydligt — av storleksordningen 500 000 kronor.

Under hänvisning till vad som sålunda anförts får vi föreslå,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 85 angående fortsatt stöd åt produktionen av svensk film måtte besluta

1. att förordningens giltighetstid bestämmes till den 1 juli 1957 och att bidraget — för såväl svartvit film som färgfilm — sänkes från nuvarande 20 procent till 12 procent av statens andel av nöjesskatten för tiden till den 1 juli 1956 och till 6 procent för tiden därefter, samt
2. att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning om införande av ett system med ekonomisk premiering från statens sida av konstnärligt och kulturellt välkvalificerad svensk film samt om förslag härom senast till 1957 års riksdag.

Stockholm den 8 mars 1955

A. Widén

Sven Wedén

Sven Gustafson
i Göteborg

Helga Sjöstrand

Olle Dahlén

Einar Rimmerfors

Erik Berggren